

CAPITOLUL 7

CONFLICTELE MILITARE AFRICANE DIN 2021 ȘI SECURITATEA REGIONALĂ

Crăișor-Constantin IONIȚĂ

Continuarea răspândirii pandemiei de COVID-19 în Africa a avut numeroase consecințe asupra situației de stabilitate din regiune, cele mai multe cu efect negativ. Însă, în mod paradoxal, au existat și efecte pozitive. Cele negative au fost exacerbate de accelerarea încălzirii globale pe continent, îndeosebi prin secetă, erupții vulcanice, inundații și fenomene meteo extreme.

Atât pandemia de coronavirus, cât și încălzirea globală au influențat nu numai acțiunile părților implicate în diferitele conflicte militare sau acțiunile teroriste africane, dar și activitățile și prezența comunității internaționale în regiune, îngreunând și mai mult posibilitatea acesteia de a controla situația din zonă.

Anul 2021 a caracterizat Nordul Africii și regiunea Sahel prin apariția a noi conflicte virulente și continuarea celor deja existente, unele cu tendințe de diminuare a acțiunilor beligeranților și sporirea implicării comunității internaționale, cele mai multe conflicte având tendința de escaladare și amplificare a efectelor negative. În anumite perioade de timp, aceste fenomene au fost augmentate de efectele pandemiei de coronavirus și ale încălzirii globale, amplificând situația umanitară dificilă din zonă și ducând chiar la apariția foametei, un fenomen deosebit de periculos pentru rasa umană.

Astfel, în contextul continuării răspândirii virusului SARS-CoV-2 în Africa, acțiunile militare ale părților implicate în războiul civil libian, precum și cele ale puterilor regionale susținătoare s-au diminuat substanțial, semnarea armistițiului privind încetarea focului între părțile beligerante și implicarea mai susținută a organizațiilor de securitate ducând la o stabilizare parțială a situației din regiune. Cu toate acestea,

neliniștile în rândul statelor africane învecinate și a celor europene nu s-au diminuat.

Situația din zonă a fost exacerbată de continuarea acțiunilor violente din regiunea Tigray și instituirea stării de urgență pe tot teritoriul Etiopiei, în condițiile escaladării conflictului din regiune, ce durează deja de un an. Implicarea statului vecin Eritreea nu a dus la calmarea situației, ci a amplificat acțiunile întreprinse de etnicii Tigray nu numai împotriva forțelor regulate, ci și a altor triburi vecine.

După ce, spre sfârșitul anului 2020, am fost martorii unui *efect benefic al răspândirii coronavirusului* în Nordul Africii și regiunii Sahel, prin semnarea, la începutul lunii octombrie la Juba, a unui acord de pace între autoritățile sudaneze și alianța rebelilor, un an mai târziu, la sfârșitul lunii octombrie, Sudanul s-a confruntat cu o lovitură de stat în capitala Khartoum, unde generalul Abdel-Fattah Burhan a dizolvat Guvernul condus de Abdalla Hamdok și a instaurat starea de urgență. Astfel că, în loc să se încheie o lungă perioadă de război civil și să se lase deschise porțile unei viitoare relansări economice a țării, puciul militar a stopat orice tentativă de democratizare a țării și a pus în pericol situația financiară și securitatea statelor din Golful Persic.

Situația conflictuală din Mali și Republica Africa Centrală (RCA) continuă să se înrăutățească, în ciuda eforturilor făcute de comunitatea internațională, îndeosebi ONU și Uniunea Africană de a o detensiona și a aduce cele două țări pe calea democrației. Dar, în Mali, colonelul Assimi Goita, cel care a condus lovitură de stat din august 2020, nu se grăbește să reinstaureze conducerea civilă, democratică, a țării, iar în RCA forțele guvernamentale nu vor să renunțe la serviciile Grupului rus Wagner și au comis chiar atrocități față de forțele de menținere a păcii. Același fenomen pare să se întâmple și în Sahara de Vest, unde acordul de pace stabilit în 1991 între autoritățile marocane și Frontul Polisario riscă să se rupă.

Lovituri de stat au avut loc, anul acesta, și în Guinea și Ciad, unde junte militare ad-hoc constituite l-au arestat pe președintele corupt al Guineei, Alpha Conde (5 septembrie 2021) și l-au ucis pe președintele ciadian Idriss Déby Itno (19 aprilie 2021). Aceste acte militare violente

nedemocratice, amplificate de efectele nefaste ale pandemiei de COVID-19, au repercusiuni dezastruoase asupra situației socio-economice din cele două țări, dar și din întreaga regiune și au stârnit deja îngrijorarea unor mari puteri cu interese economice în zonă, precum SUA, Rusia și Franța.

Ca urmare, această evaluare a mediului de securitate nord-african își propune să identifice și să analizeze modul în care continuarea efectelor pandemiei de Covid-19 în Africa, precum și schimbările climatice accelerate în regiune au influențat desfășurarea conflictelor militare africane pe parcursul anului 2021, precum și implicațiile rezultatului acestui fenomen militar pentru securitatea regională.

7.1. Situația pandemică în Africa în anul 2021

Pe tot parcursul anului 2021, Africa a continuat să aibă o traiectorie diferită privind continuarea răspândirii virusului SARS-CoV-2 față de restul lumii. Stoparea turismului pe întreg continentul african, cu mici excepții în Egipt și insulele din Oceanul Atlantic, impunerea drastică a carantinei totale în majoritatea statelor contaminate, precum și situația instabilă cauzată de războiul civil libian, conflictele militare și acțiunile teroriste din regiunea Sahel, au limitat transportul persoanelor înspre și dinspre regiunile învecinate, ceea ce a avut ca rezultat o întârziere spectaculoasă și o diminuare impresionantă a răspândirii virusului în zonă.

Totuși, Africa nu a putut fi izolată complet de exterior și deplasările masive de oameni nu au putut fi stopate în întregime mai ales pe plan local, ceea ce a dus la apariția celui de-al treilea val al pandemiei de coronavirus, având apogeul în luna iulie 2021 (Mwai, 2021). Acest val a fost urmat de o reducere semnificativă a numărului de infectări în următoarele patru luni, în aproape toate țările africane. Excepție au făcut Egiptul, Libia, Etiopia, Africa de Sud și Camerunul, unde cazurile de îmbolnăviri și de decese au început să crească simțitor și rapid către sfârșitul anului (a se vedea figura nr. 7.1).

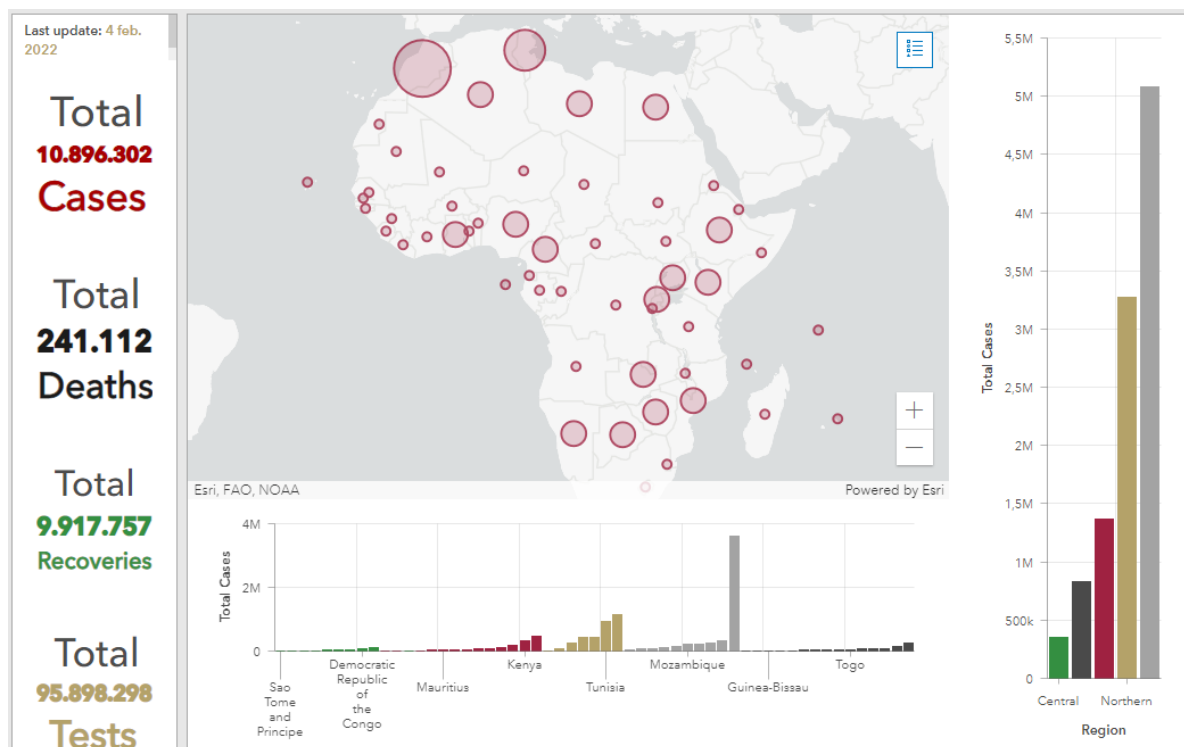


Figura nr. 7.1: Situația la 1 ianuarie 2021 a cazurilor de COVID-19 în Africa (Sursa: African Union/Africa CDC.org/covid-19/)

Cu toate acestea, numărul total de infectări și de morți în Africa este mult mai mic decât cel din Europa, America de Nord și de Sud sau Asia. Și asta în ciuda faptului că, deși s-a început programul de imunizare în aproape toate țările africane, iar populația și-a exprimat dorința de a se vaccina, numărul redus de centre de vaccinare, de doze de ser și de personal medical a făcut ca doar un procent de aproximativ 17% din totalul populației să se vaccineze până în prezent (WHO Africa, 2021a, p. 4). De exemplu, la sfârșitul lunii octombrie 2021, Africa ducea lipsă de circa 275 de milioane de vaccinuri anti-COVID-19 pentru a-și îndeplini obiectivul de vaccinare a 40% din populație până la sfârșitul anului. Ca statistică, la începerea campaniilor de vaccinare cu a treia doză în Europa și SUA, în Africa au fost distribuite doar 2% din totalul de peste 6 miliarde de doze administrate în lume. În plus, există și o lipsă acută de seringi destinate atât vaccinării populației africane în 2021, cât și în 2022. UNICEF preconizează o iminentă nevoie de circa 2,2 miliarde de seringi

de 0,3 ml biodegradabile, ceea ce va duce la întârzieri mari în programul de vaccinare în toate statele africane (WHO Africa, 2021b).

Dar situația umanitară și epidemiologică în Africa continuă să se înrăutățească, mai ales prin reapariția unor cazuri de Ebola și rujeolă în Republica Democrată Congo și de poliomielită în Kenia (WHO Africa, 2021a, p. 1). Și asta pe lângă deja existentele cazuri de holeră și meningită. Lipsa mijloacelor tehnice de supraveghere și comunicare/alertare, slaba dotare cu echipamente de protecție individuale, precum și resursele umane specializate limitate, au dus la slăbirea și, uneori, incapacitarea sistemului sanitar din țările respective, și așa destul de nedezvoltat.

Deși se bănuiește, la nivelul organizațiilor internaționale și regionale de sănătate, că situația reală raportată de guvernele statelor africane privind numărul de infectați și morți este mult sub cea reală, se iau în considerare și anumiți factori care au putut limita răspândirea COVID-19 în regiune. Un astfel de factor l-ar reprezenta vârsta scăzută a locuitorilor din regiunea sub-sahariană, spre exemplu, unde media este de 18 ani, față de cea din celelalte continente, unde crește de la 32 la 42,5 ani. Acest aspect scoate în evidență faptul că virusul are un mai mare impact asupra populației mai în vârstă (Ezeh, Silverman, & Stranges, 2021).

Un alt factor de studiu îl reprezintă numărul foarte redus de stabilimente existente în Africa pentru persoanele în vârstă, față de Europa sau America de Nord. Acest factor prezintă importanța locuitului în mediul rural, unde traiul în aer liber asigură o protecție mult mai mare la expunerea la boală, precum și posibilitatea suportării mai ușoare a efectelor ei (Ezeh, Silverman, & Stranges, 2021). Dar cel mai important factor l-a reprezentat și continuă să-l reprezinte restricțiile de turism și slaba dezvoltare a infrastructurii de transport local și interregional, care limitează numărul de oameni ce tranzitează diferite locuri expuse pericolului contaminării cu virusul SARS-CoV-2, protejând, astfel, populația locală.

Dar și acest ultim factor este puternic influențat de conflictele militare din regiune, precum și de acțiunile grupărilor teroriste afiliate al-Qaida și organizației Stat Islamic, care acționează împreună cu grupurile

locale de crimă organizată. Aceste pericole la securitatea individuală, locală și regională duc la dislocarea masivă a locuitorilor din țările afectate care fie se redislocă în state vecine, fie încearcă să emigreze ilegal în Orientul Mijlociu și Europa de Sud, amplificând, astfel, răspândirea cazurilor de COVID-19.

7.2. Accentuarea schimbărilor climatice pe continentul african

Schimbările climatice reprezintă efectele negative ale încălzirii globale și au o mare influență asupra securității internaționale, regionale și naționale. În Africa, unde efectele încălzirii globale se simt cel mai profund asupra insecurității alimentare, sărăciei și redislocării populației, schimbările climatice se concretizează prin schimbarea tipologiei precipitațiilor, creșterea temperaturii și a fenomenelor extreme. În ultimii doi ani, aceste efecte au amplificat situația socio-economică și criza sanitară adusă de pandemia de COVID-19 pe întreg continentul african.

În Africa, anul 2021 a fost caracterizat de o accentuare a deșertificării în Cornul Africii și insula Madagascar, ca urmare a unei încălziri continue a vremii, o creștere a nivelului apei oceanelor înconjurătoare, din cauza topirii ghețarilor lumii, dar și topirea propriilor ghețari montani, precum și apariția unor fenomene climatice extreme, precum cutremurele și erupția vulcanică din insula La Palma.

Într-un raport prezentat de Uniunea Africană în cadrul lucrărilor Congresului extraordinar al Organizației Mondiale Meteorologice (WMO) la Geneva pe 19 octombrie 2021, urmat de lucrările Conferinței climatice a ONU de la Glasgow (COP26), desfășurate între 31 octombrie – 12 noiembrie 2021, se precizează o creștere constantă a temperaturii mai mare decât oriunde pe glob (a se vedea Figura nr. 7.2) și care face continentul african disproporționat de vulnerabil, necesitând mai multe investiții în dezvoltarea capacităților și transfer tehnologic, precum și în sporirea sistemelor naționale de avertizare timpurie, care să includă și sisteme de observare continuă a vremii, apelor și climei (Taalsa, 2021).

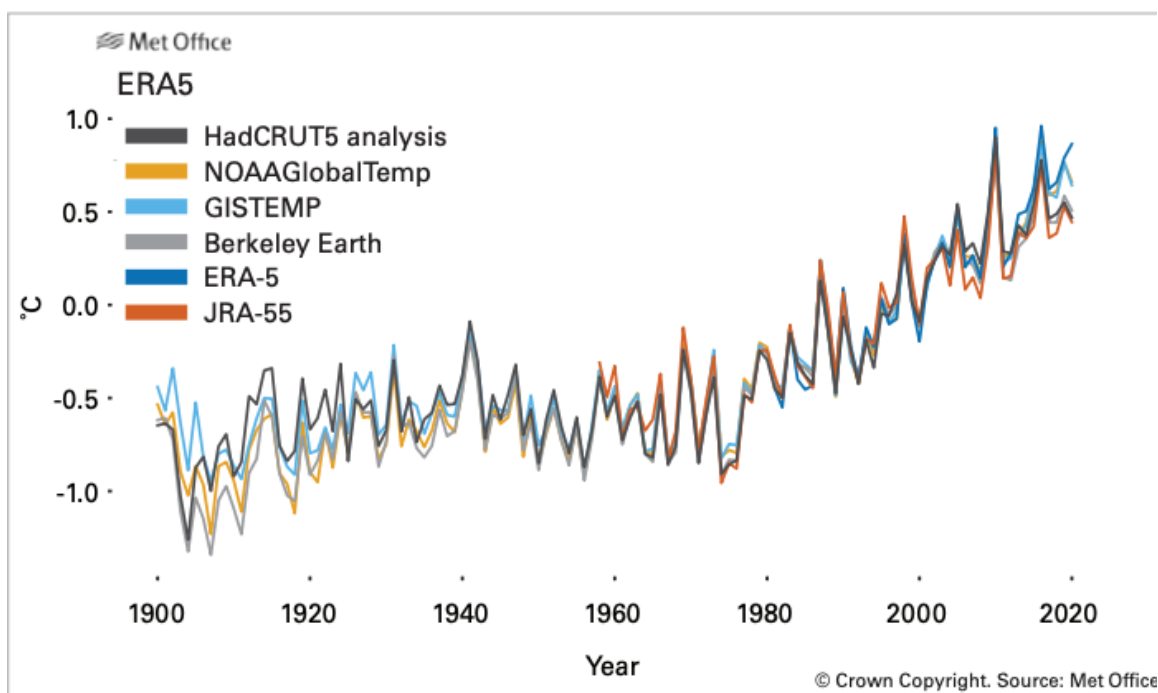


Figura nr. 7.2: Creșterea mediei temperaturilor locale în Africa
(Sursa: Met Office, United Kingdom)

În mod uimitor, Africa contribuie doar cu 3% în procentajul emisiilor de gaze pe glob, dar efectele încălzirii globale o duc către dezastru și perturbarea sistemelor economic, ecologic și social la nivel local și regional. „Până în 2030, se estimează că până la 118 milioane de oameni extrem de săraci (adică care trăiesc cu mai puțin de 1,90 USD/zi) vor fi expuși la secetă, inundații și căldură extremă în Africa, dacă nu sunt puse în aplicare măsuri adecvate de răspuns.” (Sacko, 2021) Acest lucru va pune sarcini suplimentare asupra și va împiedica în mod semnificativ creșterea prosperității la nivelul întregii regiuni. Mai mult, în Africa subsahariană, „schimbările climatice ar putea scădea și mai mult produsul intern brut (PIB) cu până la 3% până în 2050” (Sacko, 2021), reprezentând o provocare serioasă asupra eforturilor de atenuare a sărăciei, creșterii prosperității și adaptarea statelor din regiune la climă și acțiunile de reziliență.

Două din cele trei ape care înconjoară continentul african, transformându-l într-o mare insulă, adică Atlanticul de Sud și Oceanul Indian și-au crescut cotele cu circa 3,6-4,1 mm/an, reprezentând mai mult

decât creșterea globală. De asemenea, singurii ghețari existenți în trei masivi/lanțuri muntoase africane (Kenia, Rwenzori și Kilimanjaro) sunt în curs de topire până în 2040, când vor dispărea definitiv, masivul Kenia devenind primul munte din lume care va rămâne fără gheață în jurul anilor 2030. Aceste efecte climatice au dus, pe de o parte, la inundații provocate de volumul crescut al precipitațiilor în regiunea Sahel, valea Riftului, bazinul central al Nilului din nord-estul Africii, bazinul Kalahari și cursul inferior al fluviului Congo, rezultând în pierderi de vieți omenești, importante pagube materiale și dislocarea populației din țări precum Sudan, Sudanul de Sud, Etiopia, Somalia, Kenia, Uganda, Ciad, Nigeria, Niger, Benin, Togo, Senegal, Coasta de Fildeș, Camerun și Burkina Faso. Pe de altă parte, seceta extremă din Cornul Africii și insula Madagascar a adâncit criza umanitară provocată de conflictele existente în regiune și de răspândirea pandemiei de coronavirus (Taalsa, 2021).

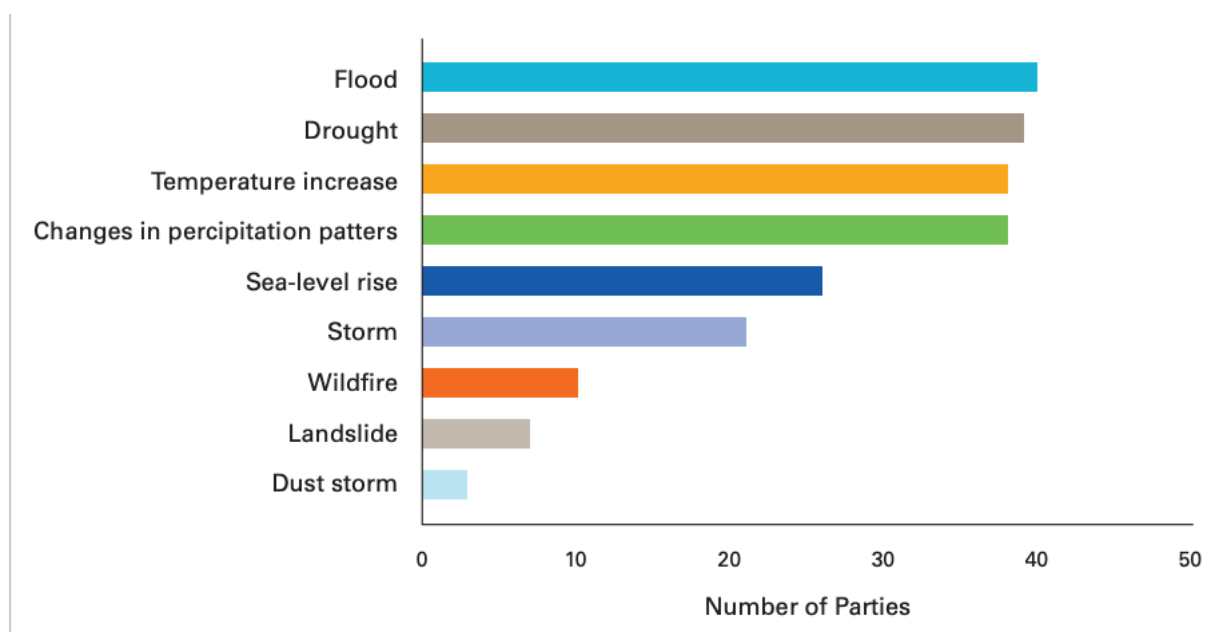


Figura nr. 7.3: Fenomene extreme în regiunea africană
(Sursa: WMO analysis of the nationally determined contributions (NDCs)
of 53 countries in Africa)

Fenomenele extreme din ultimii ani (a se vedea figura nr. 7.3), cumulate cu conflictele zonale, instabilitatea politică, variabilitatea climatică, apariția pestei porcine și invazia mare de lăcuste, începută în

2019, precum și criza economică, au fost exacerbate de efectele pandemiei de coronavirus și au avut un impact în creșterea gradului de insecuritate alimentară cu 5-20% și în mărirea procentului de redislocare a populației din estul Africii și Cornul Africii cu 12% (Sacko, 2021). Această insecuritate alimentară, amplificată de deteriorarea sistemului sanitar și de lipsa copiilor africani de la școală, a crescut numărul populației afectate de sărăcie cu 40%, a scăzut nivelul de trai pe termen lung și a dus la creșterea inegalităților între sexe.

Pentru diminuarea efectelor crizei umanitare pe termen mediu și lung este necesară conlucrarea a organismelor specializate ale ONU, Uniunii Africane și Uniunii Europene, în care transpunerea în practică a Planului de acțiune al Uniunii Africane privind recuperarea verde va juca un rol primordial atât pentru recuperarea țărilor africane de pe urma pandemiei de coronavirus, cât și în luarea unor măsuri concrete de reducere a efectelor schimbărilor climatice în regiune. Dar pericolul continuării conflictelor militare existente și a izbucnirii altora noi rămâne un puternic factor destabilizator în Africa și o amenințare permanentă la adresa securității regionale.

7.3. Situația din Nordul Africii după încetarea focului în cadrul războiului civil din Libia

Pe tot parcursul anului 2021, Comisia militară comună libiană (JMC 5+5), sprijinită de Grupul de lucru pe probleme de securitate al Comitetului internațional stabilit pentru Libia în urma desfășurării lucrărilor Conferinței internaționale de la Berlin privind Libia (19 ianuarie 2020), a reușit să implementeze, în mare parte, prevederile acordului de încetare a focului încheiat între părțile beligerante la 23 octombrie 2020, la Geneva. Iar ultima parte a anului a fost caracterizată de organizarea și desfășurarea alegerilor prezidențiale și legislative din 24 decembrie 2021.

Primul eveniment important care s-a desfășurat în vederea implementării acordului de încetare a focului și obținerii acordului statelor implicate privind retragerea mercenarilor și a luptătorilor străini⁴⁸ l-a

⁴⁸ Conform discuțiilor purtate pe timpul lucrărilor celei de-a doua Conferințe de la Berlin, în Libia acționează cinci grupări militare străine, astfel: grupările înarmate de opoziție ciadiene (implicate și în

reprezentat cea de-a doua Conferință de la Berlin pentru Libia, din 23 iunie 2021, la care au participat miniștrii de externe din 17 țări și reprezentanți ai ONU, Uniunii Africane (UA), UE și Liga Arabă. Principalele concluzii rezultate în urma desfășurării acestui eveniment, pe lângă semnarea unei declarații cu 55 de puncte, au constat în interesul politic redus al comunității internaționale față de situația actuală din Libia, precum și recunoașterea internațională a Guvernului de Unitate Națională (GNU), singura structură statală de conducere libiană prezentă la conferință (Mezran & Al-Ghwell, 2021).

La un an de la încheierea acordului de încetare a focului, Reprezentantul special al ONU în Libia și șeful Misiunii ONU de sprijin în acest stat nord-african (UNSMIL), dl. Ján Kubiš a prezentat principalii pași de urmat pentru a construi o țară stabilă, unită, prosperă și suverană. Astfel, un prim pas l-a reprezentat desfășurarea lucrărilor Conferinței ministeriale de stabilizare a Libiei, din 21 octombrie 2021, la Tripoli, în care subiectul principal discutat a fost implementarea prevederilor acordului de încetare a focului, prin prisma „Planului de acțiune” pentru retragerea graduală, balansată și subsecventă a mercenarilor, luptătorilor și forțelor străine din Libia, elaborat la începutul lunii octombrie 2021 de către JMC (Kubiš, 2021a).

Desfășurarea unor acțiuni concrete de creștere a încrederii între foștii beligeranți, în special în luna septembrie 2021, coordonate de JMC, au avut efecte benefice privind reconcilierea între părți. Astfel, eliberarea din închisoare a fiului fostului dictator, Al-Saadi Gadaffi, împreună cu mai mulți oficiali ai fostului regim, și a altor 25 de prizonieri deținuți de Forțele armate arabe libiene (LAAF) a marcat transpunerea în practică a politicii comune de eliberare a tuturor prizonierilor deținuți ilegal în închisorile libiene de către cele două părți (Kubiš, 2021b).

De un real interes s-a bucurat și sosirea primului grup de observatori ai misiunii UNSMIL, la mijlocul lunii octombrie 2021, veniți să sprijine

insurecția armată din Ciad, soldată cu asasinarea președintelui țării, Idriss Déby, la 20 aprilie 2021), mercenarii sudanezi Janjaweed (implicați și în masacrul din Darfur din 15-17 ianuarie 2021), Grupul paramilitar rus Wagner (nerecunoscut oficial de către Rusia), milițiile siriene (participate de ambele părți ale războiului civil) și forțele militare turce (pe care Turcia le consideră ca fiind prezente legal în Libia, la solicitarea guvernului recunoscut).

mecanismul de monitorizare a încetării focului în Libia. Observatorii ONU vor lucra sub directa coordonare a JMC, având și misiunea secundară de a verifica retragerea mercenarilor, luptătorilor și forțelor străine din zonă (Kubiș, 2021a). Acești pași reușiți întreprinși până în prezent demonstrează, de fapt, rolul crescut al JMC în implementarea măsurilor de asigurare a încrederii în regiune, prin reluarea extracției și a exportului de produse petrolifere, realizarea schimbului de prizonieri, precum și redeschiderea aeroporturilor și a drumurilor de coastă.

În acest context intră și lansarea, de către Comisia Economică și Socială a ONU pentru Vestul Africii (ESCWA), la 1 octombrie 2021, a unei *Viziuni către prosperitate, justiție și instituții statale puternice pentru Libia*, care reprezintă adevărate politici economice, sociale și instituționale pe termen scurt și mediu (Dashti, 2021). O astfel de viziune economico-socială de asigurare a 162 de miliarde de dolari până în 2025 reflectă un larg consens printre diferitele grupuri etnice și religioase, răspunde aspirațiilor majorității populației libiene și ar putea sprijini menținerea păcii nu numai în Libia, dar și creșterea securității și prosperității statelor din regiune.

Dar cea mai „neagră” perspectivă a situației din Libia continuă să o reprezinte violarea drepturilor omului și a legilor internaționale, îndeosebi în centrele de detenție ilegal constituite pentru refugiați, populația redislocată (IDPs) și migranții întorși din drum de Garda de coastă. Conform UNHCR Update din 8 octombrie 2021, în 2021 au fost salvați 25.823 de refugiați și migranți din apele Mării Mediterane și întorși în centrele de detenție libiene, ceea ce reprezintă aproape dublu față de anul anterior. Atât grupuri înarmate care operează pe întreg teritoriul țării, cât și unele unități militare loiale autorităților centrale continuă să fie implicate în astfel de acte criminale, precum tortura, uciderea, violența sexuală, dispariția impusă, privarea ilegală de libertate și extorcarea rudelor celor închiși. Aceste acte repetate și violente de exploatare a persoanelor deținute ilegal sunt considerate de către investigatorii ONU drept crime împotriva umanității, fapt demonstrat și de sancțiunile impuse de Consiliul de Securitate al ONU și de către SUA împotriva autorităților libiene, la sfârșitul lunii octombrie 2021 (Magdy, 2021a).

Mai sunt mulți pași de făcut până ce situația din Libia se va liniști și statele nord-africane vor răsufla ușurate. În primul rând, noul parlament va trebui să elaboreze o constituție pentru Libia, care să precizeze ce sistem politic vor libienii să adopte în viitor. În al doilea rând, comunitatea internațională trebuie să demonstreze o mai mare implicare în stoparea violării embargoului de arme și sancționarea celor depistați sau vinovați de nerespectarea acordului de încetare a focului și embargoului. Altfel, se va întâmpla ca la alegerile naționale din 2012 și 2014, când s-a „născut” un general ca Haftar și a început războiul civil în Libia.

7.4. Epurarea etnică în regiunea Tigray și războiul civil din Etiopia

Războiul civil din regiunea Tigray, situată în nordul Etiopiei, a început în luna noiembrie 2020 și continuă și în prezent, prin epurarea etnică făcută de cele două părți beligerante, precum și prin intervenția unor state vecine, precum Eritreea, Sudan și Somalia pentru reducerea numărului de refugiați intrați în țara lor și acordarea ajutorului militar uneia din părți, ceea ce a transformat situația din regiune într-o adevărată criză umanitară. Măsurile luate de către forțele guvernamentale etiopiene de a împiedica implicarea și acțiunea organizațiilor internaționale și regionale de ajutor umanitar în zonă, inclusiv ale ONU, au redus drastic posibilitatea monitorizării atrocităților comise de ambele părți implicate în război și au dus la declanșarea uneia dintre cele mai mari crize de foamete din lume, din ultima decadă.

De fapt, după aproape un an de confruntări armate violente în Etiopia, a doua țară ca număr de locuitori din Africa, au rezultat mii de morți de ambele tabere și mai mult de două milioane de refugiați în Sudan și Eritreea și strămutați/redislocați (IDPs) înspre centrul țării (Walsh & Dahir, 2021). Din punct de vedere politico-militar, balanța acțiunii s-a mutat de partea forțelor rebele tigrayene și a aliaților lor, care au început ofensiva către capitala Etiopiei, Adis Ababa și riscă să aducă țara în pragul colapsului.

După acțiunile de gherilă întreprinse de grupările rebele – Frontul Popular de Eliberare a Tigray (TPLF), la care s-au adăugat, în vara anului

2021, alte opt grupuri rebele, printre care Frontul de Eliberare a districtului Agaw (ALF) și Armata de Eliberare a Oromo (OLA) –, în ultima parte a anului 2020 și prima parte a anului 2021, la 28 iunie 2021, acestea au reocupat capitala provinciei Tigray, Mekelle, și au trecut la eliberarea părții de nord a regiunii, controlată de armata eritreeană. Cucerirea rapidă a orașelului Shire, situat la 140 km nord-vest de capitală a forțat autoritățile din Eritreea să-și retragă forțele militare. Acest fapt a permis forțelor TPLF să se concentreze asupra vestului și sudului regiunii și să intre în provinciile învecinate, precum Amhara și Afar, doi aliați ai Guvernului etiopian condus de Abyi Ahmed. Acțiunile victorioase ale grupărilor rebele au forțat guvernul etiopian să se retragă din provincia Tigray și să declare, unilateral, încetarea focului.

La sfârșitul lunii septembrie 2021, autoritățile etiopiene au expulzat șapte oficiali din conducerea ONU, continuând blocarea ajutoarelor trimise de comunitatea internațională spre provincia Tigray, iar la începutul lunii octombrie au lansat o operație ofensivă aeriană împotriva TPLF în provincia Amhara, încălcându-și propria declarație de încetare a focului și lovind atât ținte militare, cât și civile (Griffith, 2021). Aceste acțiuni au crescut riscul apariției foametei în regiune și au sporit îngrijorarea liderilor statelor vecine privind securitatea regională. Aceste îngrijorări s-au transformat în preocupări majore de sprijin al soluționării situației din zonă, atunci când au început să aibă loc ciocniri violente între forțele etiopiene și reprezentanți ai diferitelor organizații internaționale și regionale de securitate și asistență umanitară – atacul asupra Misiunii Uniunii Africane în Somalia din 7 decembrie 2020, atacul asupra asistenților umanitari danezi de la începutul anului 2021 sau atacurile repetate asupra personalului medical din cadrul Medicilor Fără Frontieră din lunile martie și iunie 2021 (UN, 2021).

La rândul lor, grupările rebele, reunite într-o coaliție denumită Frontul Unit al Forțelor Etiopiene Federaliste și Confederate (UFEFCF), au lansat o contraofensivă la sfârșitul lunii octombrie și începutul lunii noiembrie 2021, cucerind orașele Dessie și Kombolcha și înaintând rapid către capitala Addis Ababa. Această acțiune de succes a rebelilor a forțat autoritățile etiopiene să declare, la 2 noiembrie 2021, starea de urgență pe

o durată de șase luni și să cheme populația la arme. Declararea stării de urgență și actele de „violare grosolană” a drepturilor omului au nemulțumit SUA, un aliat vechi al Etiopiei și l-au determinat pe președintele Joe Biden să ceară Congresului american scoaterea acestei țări, împreună cu Mali și Guinea, de pe lista statelor beneficiare de programul comercial și de investiții „Actul privind asigurarea dezvoltării și oportunităților africane (African Growth and Opportunity Act /AGOA)” pentru statele sub-sahariene, cu începere de la 1 ianuarie 2022 (Anna & Madhani, 2021).

Măsurile întreprinse, până în prezent, de SUA și ONU reprezintă doar primul pas în cadrul sancțiunilor economice ce vor urma. Acestea vor fi aplicate nu doar guvernului condus de Abiy Ahmed, dar și liderilor forțelor tigrayniene și ale statelor vecine care au amplificat criza umanitară în zonă și nu arată nicio înțelegere pentru ajungerea la un acord de încetare a focului sau de oprire a ostilităților. Aceste măsuri vor afecta întreaga Etiopie, o țară cu cea mai mare creștere economică din Africa până anul trecut. Cu toate acestea, o intervenție militară a comunității internaționale în zonă nu este, deocamdată, luată în calcul, ci se exercită o presiune diplomatică asupra beligeranților de a opri înaintarea spre capitală și a se așeza la masa tratativelor.

7.5. Situația în regiunea Sahel după tensiunile militare din Sudan, Mali, Guinea, Ciad și Republica Africa Centrală

Zona centrală a Africii a cunoscut, în 2021, o amploare crescută a acțiunilor militare îndreptate spre lovituri de stat și preluarea puterii prin forță, în detrimentul democrației. Aceste lovituri de stat nu au ținut cont de răspândirea virusului SARS-CoV-2 în zonă și nici nu au fost coordonate cu activitatea grupărilor teroriste afiliate Al-Qaida și Stat Islamic din regiunea Sahel.

În Sudan, armata sudaneză, condusă de generalul Abdel Fattah al-Burhan a preluat controlul asupra guvernului printr-o lovitură de stat militară la 25 octombrie 2021. Cel puțin cinci personalități guvernamentale de rang înalt, inclusiv primul-ministru Abdalla Hamdok, au fost reținute inițial, iar numărul lor a crescut în următoarele zile, incluzând miniștrii,

politicieni, avocați, jurnaliști, activiști sociali și ai drepturilor omului și lideri protestatari. A doua zi, a fost dizolvat Consiliul de Suveranitate care gestiona tranziția spre democrația stabilită în 2019 între civili și militari și a fost declarată starea de urgență (Lewis & Eltahir, 2021). Acțiunile generalului al-Burhan au fost susținute de Egipt și unele state din Golf, între care Emiratele Arabe Unite, și privite cu simpatie de Rusia.

Motivația generalului Burhan a fost aceea de prevenire a izbucnirii unui război civil în țară, ca urmare a creșterii diviziunii dintre grupările politice, dar adevăratul motiv l-a reprezentat apropierea termenului de predare a unor prerogative ale puterii către guvern și posibila pierdere a exploatărilor de aur deținute, precum și teama de a nu fi tras la răspundere pentru atrocitățile comise în regiunea Darfur și în evenimentele din 2019. El s-a autodeclarat șeful unui consiliu militar care să conducă țara până la alegerile din iulie 2023 și a promis instaurarea imediată a unui guvern de tranziție tehnocrat, însă teama populației de faptul că țara ar putea fi împiedicată în parcursul său către democrație a dus la izbucnirea a numeroase proteste anti-lovitură de stat în capitala Khartoum, portul Sudan (la Marea Roșie), Kassal (în estul Sudanului) și Obeid (în provincia North Kordofan). Într-o acțiune considerată a fi o contra-lovitură de stat, sute de mii de protestatari, conduși de Ismail al-Taj, liderul Asociației Profesioniștilor Sudanezi și care au inclus și cele șase triburi nomade din Consiliu reunite în Comitete de rezistență, au pus stăpânire pe străzi și au mărșăluit spre instituțiile de forță, cerând înlăturarea generalului Burhan din Consiliul militar și arestarea tuturor celor vinovați de puci. Reacția forțelor de ordine nu a întârziat să apară – acestea au folosit gaze lacrimogene și au deschis focul cu muniție de război în mai multe orașe, omorând 12 protestatari și rănind 280 (Magdy, 2021b). Chiar dacă multe drumuri și poduri peste Nil din jurul Khartoumului au fost redeschise, numeroase afaceri și magazine au rămas închise atât în capitală, cât și în orașul geamăn Omdurman și în provincia estică al-Qadarif.

Comunitatea internațională, îndeosebi ONU, a încercat, în repetate rânduri, să aducă militarii și civilii la masa negocierilor, dar nu au ajuns la niciun rezultat palpabil. Astfel, Reprezentantul Special al ONU în Sudan, Volker Perthes, s-a întânit, la sfârșitul lunii octombrie 2021, atât cu primul-ministru Hamdok, aflat în arest la domiciliu, cât și cu generali

din anturajul lui Burhan, pentru a stabili opțiunile în vederea medierii conflictului și pașii următori pentru normalizarea situației (Magdy, 2021b). Principala condiție ar fi reîntoarcerea la *statu-quo-ul* dinainte de puci și predarea tuturor prerogativelor militare către guvernul legitim stabilit, ceea ce militarii nu vor accepta vreodată. În aceste condiții, Uniunea Africană se pregătește să trimită o misiune civil-militară în Sudan, iar Banca Mondială a oprit finanțările către această țară.

Preluarea violentă a puterii în Mali, prin lovitura de stat dată de junta militară condusă de colonelul Assimi Goita în august 2020 a continuat și în anul 2021, în ciuda presiunilor făcute de comunitatea internațională, mai ales de către SUA. Diplomații americani au insistat pe lângă colonelul Goita, autoproclamat președintele guvernului de tranziție și șef al Consiliului de Securitate al Mali (format din 15 membri militari și civili), în repetate rânduri, să se permită trecerea la democrație și predarea conducerii țării către civili. Alegerile noilor structuri de conducere civile maliene ar fi urmat să aibă loc în luna februarie 2022. Deja s-a obținut acordul organizării unor consultații cu toate grupările politice în luna decembrie 2021 pentru a se stabili programul desfășurării alegerilor (Petesch, 2021).

Ciocnirile militare violente din Republica Centrală Africană s-au reluat la începutul anului 2021 între Forțele de Securitate ale președintelui Faustin-Archange Touadéra, sprijinite de grupul paramilitar rus Wagner și alianța grupurilor rebele musulmane, conduse de gruparea 3R (Return, Reclamation, Rehabilitation). Între acești beligeranți s-a interpus Misiunea ONU de menținere a păcii în RCA – MINUSCA (aprox. 12.000 de miliatri și polițiști). Pe lângă instabilitatea regională, acest conflict prelungit, transformat într-un război de gherilă, amenință cu creșterea atrocităților umanitare și a amenințărilor prezenței minelor antipersonal și a dispozitivelor explozive improvizate (IEDs), mai ales în nordul Nigeriei, lacul Ciad și Republica Democrată Congo. Aceste amenințări s-au concretizat, la sfârșitul lunii septembrie 2021, în distrugerea unui camion și moartea unui lucrător umanitar din cadrul Consiliului Danez pentru Refugiați (Losh, 2021).

Mai mult, intenția grupărilor rebele musulmane de a cuceri capitala Bangui, din luna ianuarie 2021, a dus la creșterea tensiunilor în oraș, în ciuda acordului de încetare a focului propus de președintele Touadéra

rebelilor, precum și la deschiderea focului, de către garda prezidențială, asupra militarilor din MINUSCA, la începutul lunii noiembrie 2021. Schimbul de focuri s-a soldat cu un mort și 10 răniți, adâncind tensiunile existente deja între ONU și autoritățile RCA privind renunțarea la serviciile de consiliere militară ale grupului Wagner (Koena, 2021).

Nici statul vecin, Ciad, nu a scăpat de acțiunile violente ale grupărilor rebele. Incitat de posibila realegere, pentru a șasea oară consecutiv, în funcția de președinte a lui Idriss Déby Itno, grupul rebel autointitulat Frontul pentru Schimbare și Concordie în Ciad (Fact) l-a ucis pe acesta în timpul unor ciocniri militare în nordul statului (Harding, 2021). Ca măsuri de calmare a situației, fiul său, generalul Mahamat Iddris Déby Itno a dizolvat parlamentul și guvernul, preluând conducerea Consiliului militar constituit pentru următoarele 18 luni, a nominalizat 14 generali în cadrul Consiliului, a instituit starea de asediu și a închis granițele țării. Totodată, a afirmat că alegeri libere și democratice vor avea loc în Ciad după terminarea perioadei de tranziție, fără a preciza o dată aproximativă.

În regiunea Africii de Vest, Guinea a suferit aceeași lovitură de stat din partea unei junte militare conduse de colonelul Mamady Doumbouya. La 5 septembrie 2021, acesta l-a arestat pe președintele Alpha Condé, considerat corupt și un pericol pentru țară, ca urmare a relei gestionări a economiei naționale și a încălcării drepturilor omului (Barry, 2021). Junta a prezentat un plan de tranziție către democrație, fără a specifica cât va dura această perioadă.

Din păcate, persistă teama autorităților civile din statele africane afectate de lovituri militare, precum Sudan, Mali, Ciad sau Sudan că actuala conducere militară nu-și va ține promisiunile și nu va renunța la putere în favoarea civililor, pentru instalarea democrației în țările lor, așa cum au făcut Nigerul, Zambia, Burkina Faso și Ghana, sau vor aduce la putere pe acei politicieni pe care îi pot controla ușor. Promisiunile lor de instaurare a unor guverne de tranziție tehnocrate sau de menținere a actualei puteri până vor putea organiza alegeri democratice reprezintă doar o tergiversare pentru a evita sancțiuni usturătoare din partea unor organizații internaționale sau regionale de securitate și a unor puteri regionale. Ca urmare, administrația americană a președintelui Joe Biden, care și-a exprimat interesul pentru Africa, a amenințat cu aplicarea unor

sanctiuni economico-financiare împotriva unor țări precum Etiopia, Mali și Guinea. Dar nici ONU, nici Uniunea Africană nu a intervenit mai serios pentru rezolvarea situațiilor din statele respective, chiar dacă au exclus Mali și Guinea din UA și ECOWAS.

7.6. Impactul situației africane asupra securității europene

Situația de securitate a continentului african în anul 2021 descrie un context marcat de pandemia de coronavirus, cu un potențial pronunțat de a produce tulburări dramatice în diferite zone instabile din Africa. Regimurile politice existente în țări precum Etiopia, Eritreea, Sudan și Somalia au demonstrat, pe rând, gradul de corupție declanșat de ajutoarele internaționale pe linia contracarării SARS-CoV-2, acordând prioritate constantă menținerii puterii în detrimentul bunăstării cetățenilor. Așa cum a precizat și Secretarul General al ONU, Antonio Guterres, în Africa se manifestă o tendință periculoasă, care constă în faptul că puterea a fost preluată prin forță de către militari în mai multe state, situația fiind amplificată de pandemia de COVID-19 (mai puțin de 5% din populația continentului african este vaccinată), ceea ce a dus la adâncirea sărăciei și inechității, precum și la apariția acelor factori favorabili izbucnirii unor conflicte locale și regionale. (Lederer, 2021a)

Efectele negative combinate ale pandemiei de COVID-19, schimbărilor climatice și valului de lovituri de stat au dus la apariția unui vacuum de putere regională care a putut genera intervenția unor actori externi cu interese divergente în zonă și care au escaladat crizele existente în loc să le rezolve, transformând situația de securitate a continentului african în rivalități geopolitice. Iar aceste rivalități, așa cum afirma președintele kenian Uhuru Kenyatta la Adunarea Generală a ONU din 27 octombrie 2021, a adus Africa la o răscruce a situației sale de securitate, în care 54 de țări africane se confruntă cu instabilitate economico-socială, răspândirea terorismului și a insurgențelor și o situație umanitară sub standardele europene. Mai mult, la aceeași adunare, președintele ghanez Nana Akufo-Addo a precizat că peste 70% din problemele conflictuale mondiale de pe agenda de lucru a Consiliului de Securitate al ONU sunt legate de Africa (Lederer, 2021a).

Președintele Akufo-Addo a mai declarat că această situație este mai rea în regiunea Sahel și a Lacului Ciad, precum și în estul, nordul și centrul Africii, unde „cocteilul” de efecte negative ale conflictelor în desfășurare, activităților teroriste și extremiste destabilizatoare, combinate cu acțiunile de profit ale crimei organizate și puterilor proximi, precum și cu efectele devastatoare ale schimbărilor climatice și pandemiei de coronavirus au adus grave consecințe situației socio-economice, politice și de securitate (Lederer, 2021a). În anumite state africane din zonă s-a văzut chiar o instabilitate constituțională și democratică, precum în Mali, Ciad, Guinea sau Sudan și o creștere a numărului de miliții locale folosite pe scară largă în conflicte locale, precum cel din Etiopia.

Situația tensionată de la granița dintre Maroc și Sahara de Vest s-a deteriorat simțitor la sfârșitul anului 2020 și a continuat să se deterioreze și în 2021, după 29 de ani de armistițiu. Frontul Polisario al fostei colonii spaniole Sahara de Vest, bogată în depozite petrolifere și resurse minerale în apropierea apelor teritoriale, a reluat atacurile armate asupra forțelor marocane și a blocat drumuri-cheie în zona graniței Guerguerat, în ciuda prezenței misiunii ONU de monitorizare a implementării Acordului de încetare a focului din 1991, MINURSO, fiind susținut de Algeria. Ca urmare, Forțele Armate marocane, sprijinite de SUA, au trecut la ofensivă pentru eliberarea acestor drumuri și detensionarea situației. Guvernul marocan a propus chiar o autonomie extinsă provinciei, dar populația locală Sahrawi, îndemnată de Frontul Polisario nu a acceptat-o și a solicitat desfășurarea unui referendum în vederea stabilirii parcursului de urmat. Ca urmare a ciocnirilor violente, a detenției ilegale și torturilor, o parte din populația locală s-a refugiat în tabăra Tindouf, în Algeria (Lederer, 2021b).

Se pare că cea mai eficientă soluție ar reprezenta-o implicarea activă și solidară, dar nonmilitară, a organizațiilor internaționale și regionale de securitate și economico-financiare, precum ONU, UE, UA, ECOWAS, BM sau a unor puteri globale/regionale cu interese în zonă, ca SUA, Rusia, Germania sau Franța. Acest aspect este reliefat de coordonarea internațională a implementării acordului de încetare a focului în Libia (ONU și UA), conducerea negocierilor privind deschiderea barajului de pe Nil din Etiopia, care a stârnit diferite animozități în zonă (UA) sau misiunile ONU și echipele de sprijin al inițiativelor de pace și tranzițiilor

politice în țări precum Camerun, Ciad, Congo, Guinea, Guinea Bissau, Mali, Somalia, Sudanul de Sud și Sudan. În această privință, Uniunea Africană și-a extins campania „să tacă armele” (*“Silence the Guns”*) până în 2030, iar ONU și-a extins misiunea de menținere a păcii din regiunea Sahara de Vest cu încă un an.

Oricum, acțiunile militare ale comunității internaționale și puterilor regionale străine nu au rezolvat ceva până în prezent și nici nu ar rezolva în viitor crizele sau conflictele deja existente în nordul, estul sau vestul Africii și nici în regiunea Sahel. Prezența militară străină în zonele de conflict (a se vedea figura nr. 7.4) doar a îngreunat negocierile de pace și au contribuit, ca proxi, la continuarea acestora.

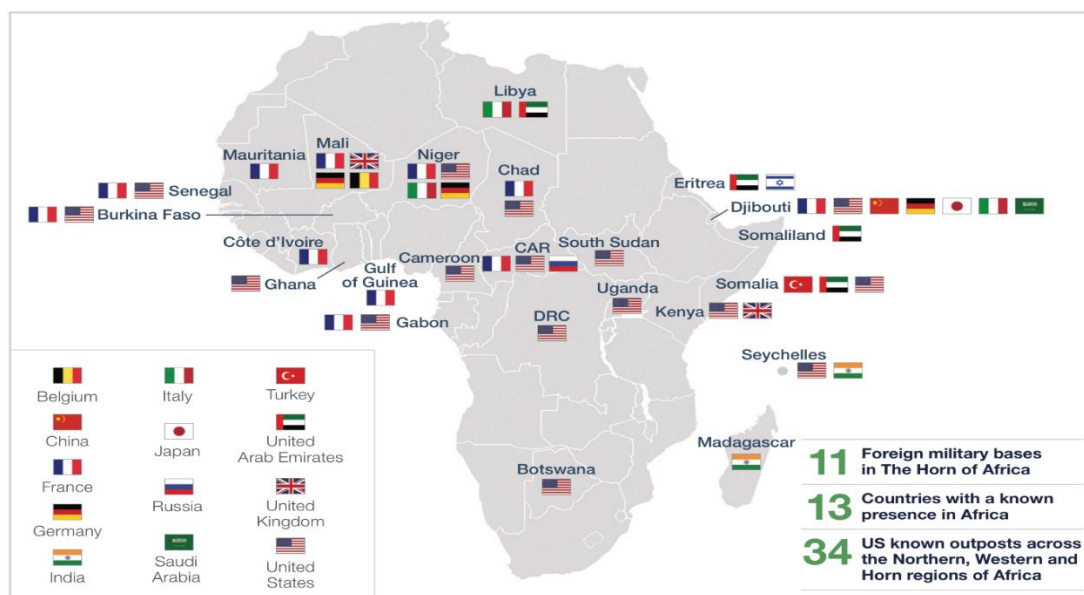


Figura nr. 7.4: Prezența trupelor străine pe continentul african
(Sursa: Institute for Security Studies, 2019)

Acest lucru este demonstrat de prezența deja în regiune a numeroase contingente civil-militare atât aparținând ONU, cât și de cele comune UE-UA (a se vedea figura nr. 7.5) și după cum se poate observa în cele două figuri, dispunerea forțelor internaționale de pace este exact în zonele caracterizate de crize politico – umanitare și conflicte militare.

Din păcate, prezența militară străină în Africa nu face decât să aducă competiția dintre marile puteri pe continentul african și să sprijine interesele acestor puteri în rezolvarea diferitelor crize și conflicte. Aceste

Concluzii

În majoritatea statelor africane în care puterea a fost preluată prin forță de militari, civilii se simt înlăturați din procesul decizional atât la nivel central, cât și local, iar democrația este departe de a fi instaurată. Chiar dacă toate părțile sunt interesate, la nivel declarativ pe timpul negocierilor, să rezolve situațiile create prin mijloace constituționale, după terminarea convorbirilor, acțiunile întreprinse se îndreaptă din nou în favoarea militarilor. Iar impasul existent între civili și militari pare să se prelungească și să se transforme într-un adevărat vid de putere între ramură legislativă, cea constituțională și executivă a statelor respective.

Existența unor interese divergente ale unor puteri regionale și state vecine în menținerea situațiilor tensionate din unele țări africane face imposibilă rezolvarea crizelor și conflictelor existente prin negocieri sau pe cale pașnică, îndeosebi pentru întoarcerea la democrație. Acest lucru se poate vedea foarte clar în implementarea acordului de încetare a focului în Libia, unde Turcia dorește să-și mențină forțele militare dislocate, în Sudan, unde generalii sunt sprijiniți de Arabia Saudită, în Emiratele Arabe Unite și Egipt sau în Etiopia, unde intervenția Eritreei, Sudanului și Somaliei au adâncit criza umanitară din regiune. Nici implicarea politico-militară a Franței în fostele sale colonii Mali sau Ciad nu a dus la soluționarea acestor conflicte, ba din contră, a permis militarilor antrenați și dotați de francezi să preia puterea prin forță. Același lucru s-a constatat și în cadrul RCA, unde sprijinul acordat de Rusia prin Grupul paramilitar Wagner a dus la agravarea tensiunilor cu militarii din batalionul de menținere a păcii MINUSCA. La rândul său, SUA s-au implicat în cucerirea și posesia regiunii Sahara de Vest de către Maroc, în schimbul recunoașterii statului Israel.

Mai mult, continuarea activităților violente ale grupărilor extremiste Al-Qaida, Stat Islamic și Boko Haram în Africa, precum și apariția grupurilor teroriste locale afiliate acestora, finanțate de actori internaționali, reprezintă o serioasă provocare socio-economică pentru statele africane din regiune. Acest fenomen a fost exacerbat de creșterea recentă a numărului de lovituri de stat și de pandemia care a avut efecte

economice adverse, aducând un număr mare de africani înapoi în sărăcia de care au scăpat după ultimele două decenii de creștere economică. Iar efectele schimbărilor climatice au dus, de asemenea, la creșterea fragilității sociale și economice și escaladarea conflictelor legate de resurse.

În ciuda tendinței negative privind creșterea numărului de lovituri de stat care au răsturnat democrațiile în mai multe state africane, putem afirma că există și unele aspecte pozitive, care dau o speranță dezvoltării socio-politice normale în regiune. Astfel, în Burkina Faso s-au desfășurat alegerile locale libere și fără incidente în luna mai 2021, iar în țări precum Niger și Zambia s-a derulat pașnic transferul de putere de la militară către civili, în urma desfășurării alegerilor prezidențiale în februarie 2021 în Niger și în august 2021 în Zambia.

Africa intră în anul 2022 cu o lungă listă de probleme de rezolvat, unele ce par imposibile, dar care reprezintă realitatea postpandemică a recuperării după influențele negative ale infectărilor cu SARS-CoV-2 și schimbările climatice drastice din regiune. Pe plan politic, se așteaptă ca 18 țări africane să desfășoare alegeri democratice în acest an, incluzând țări aflate încă sub control militar, precum Angola, Kenia, Libia, Senegal, Ciad, Guineea, Mali și Sudan. Până la realizarea unor tranziții către societatea civilă și democrație, situația din regiunile Maghreb, Africa de Est și Cornul Africii va continua să rămână instabilă. Tensiunile regionale vor fi exacerbate de persistența conflictelor interne, terorismul violent și schimbările neconstituționale ale guvernelor. Pe plan extern, exportul de terorism internațional și tendința crescută a migrației forțate spre sudul Europei⁴⁹, în condițiile unei rate de vaccinare anti-COVID foarte slabă, vor influența negativ securitatea europeană.

⁴⁹ Conform raportului Organizației Internaționale pentru Migrație (IOM), la sfârșitul anului 2021 Africa de Est și Cornul Africii au dat 3,4 milioane de migranți forțați (incluzând aici și persoanele dislocate/relocate cu forța), cu 34% mai mult față de 2020, iar rata vaccinării anti-Covid a fost de doar 10,41%.

BIBLIOGRAFIE:

Anna, C., & Madhani, A. (2021, 11 02). US to cut Ethiopia from trade program over rights abuses. *Associated Press*. Preluat pe 11 10, 2021, de pe <https://apnews.com/article/joe-biden-business-africa-united-states-global-trade-a3e49884bef0edb51bb9d8020f2b899b>

Barry, M. A. (2021, 11 01). Guinea coup: Who is Col Mamady Doumbouya? *BBC News*. Preluat pe 11 20, 2021, de pe <https://www.bbc.com/news/world-africa-58461971>

Dashti, R. (2021). *Vision for Libya: towards prosperity, justice and strong State institutions – A right-based socioeconomic vision and road map for sustainable development*. ESCWA. Preluat pe 11 11, 2021, de pe <https://reliefweb.int/report/libya/vision-libya-towards-prosperity-justice->

Ezeh, A., Silverman, M., & Stranges, S. (2021, 08 17). The impact of COVID-19 has been lower in Africa. We explore the reasons. *The Conversation*. Preluat pe 11 01, 2021, de pe <https://theconversation.com/the-impact-of-covid-19-has-been-lower-in-africa-we-explore-the-reasons-164955>

Griffith, M. (2021, 09 30). The UN has expressed its shock at the expulsion of seven of its senior officials by the Ethiopian government. *BBC News*. Preluat pe 11 10, 2021, de pe <https://www.bbc.com/news/world-africa-58753569>

Harding, A. (2021, 04 20). Chad's President Idriss Déby dies after clashes with rebels. *BBC News*. Preluat pe 11 10, 2021, de pe <https://www.bbc.com/news/world-africa-56815708>

Koena, J. F. (2021, 11 02). Central African Republic guards wound 10 UN peacekeepers. *Associated Press*. Preluat pe 11 15, 2021, de pe <https://apnews.com/article/africa-united-nations-central-african-republic-central-africa-bangui-fc063a39be3abee4fa4db0873544df99>

Kubiš, J. (2021a, 10 24). *UN Special Envoy Ján Kubiš's statement on the first anniversary of Libyan ceasefire agreement*. Preluat de pe UNSMIL Press Release: <https://reliefweb.int/report/libya/un-special-envoy-j-n-kubi-statement-first-anniversary>

Kubiš, J. (2021b, 09 10). *Remarks to the Security Council by Ján Kubiš, Special Envoy of the Secretary-General for Libya, and Head of the United Nations Support Mission in Libya*. Preluat de pe UNSMIL Press Release: <https://reliefweb.int/repo>

Lederer, E. M. (2021a, 10 28). Kenya's president Kenyatta: Africa is at a crossroad. *Associated Press*. Preluat pe 11 11, 2021, de pe <https://apnews.com/article/coronavirus-pandemic-business-health-africa-middle-east-a653f28e62b5e7bc9b01ac517297abae>

Lederer, E. M. (2021b, 10 29). UN urges talks on Western Sahara after cease-fire breakdown. *Associated Press*. Preluat pe 11 15, 2021, de pe <https://apnews.com/article/africa-united-nations-western-sahara-92e263197a6c7e427310387a335723a1>

Lewis, A., & Eltahir, N. (2021, 10 28). Sudan's Burhan declares state of emergency, dissolves government. *Reuters*. Preluat pe 11 29, 2021, de pe <https://www.reuters.com/article/us-sudan-politics-burhan-idAFKBN2HF0UV>

Losh, J. (2021, 09 23). No-go zones and Russian meddling. *BBC News*. Preluat pe 11 20, 2021, de pe <https://www.bbc.com/news/world-africa-58641124>

Magdy, S. (2021a, 10 27). UN, US sanction Libyan official over human trafficking. *Associated Press*. Preluat pe 11 27, 2021, de pe <https://apnews.com/article/middle-east-africa-libya-migration-united-nations-5b5b97d3374dc29a4582a09b26cd4299>

Magdy, S. (2021b, 10 31). UN chief to Sudan army: Reverse coup, take heed of protests. *Associated Press*. Preluat pe 12 05, 2021, de pe <https://apnews.com/article/middle-east-africa-sudan-omar-al-bashir-united-nations-097a0bf63f3cf7ab66a7e88d72246118>

Mezran, K., & Al-Ghwell, H. (2021, 07 15). *Second Berlin Conference on Libya: Where to from here?* Preluat de pe Atlantic Council: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/second-berlin-conference-on-libya-where-to-from-here>

Mwai, P. (2021, 07 16). Coronavirus in Africa: Concern grows over third wave of infections. *BBC News*. Preluat pe 10 21, 2021, de pe <https://www.bbc.com/news/world-africa-53181555>

Petes, C. (2021, 10 29). US ambassador to UN urges Mali to hold February elections. *Associated Press*. Preluat pe 11 10, 2021, de pe <https://apnews.com/article/elections-niger-united-states-united-nations-africa-39f0ba99702b02dc3f55387e3d4effa>

Sacko, J. L. (2021). *Climate change triggers mounting food insecurity, poverty and displacement in Africa*. World Meteorological Organization Press Release no. 19102021. Preluat pe 11 10, 2021, de pe <https://public.wmo.int/en/media/press-release/climate-change-triggers-mounting-food-insecurity-poverty-and-displacement-africa>

Taalsa, P. (2021). *Forward of the WMO Report: The State of the Climate in Africa 2020*. World Meteorological Organization. Preluat pe 11 11, 2021, de pe <https://public.wmo.int/en/media/press-release/climate-change-triggers-mounting-food-insecurity-poverty-and-displacement-africa>

UN. (2021, 06 10). *Tigray: UN condemns murder of 3 MSF humanitarian as 'appalling violation' of international law*. Preluat pe 11 18, 2021, de pe News UN: <https://news.un.org/en/story/2021/06/1094892>

Walsh, D., & Dahir, A. L. (2021, 11 15). Why is Ethiopia at War With Itself? *The New York Times*. Preluat pe 11 15, 2021, de pe <https://www.nytimes.com/article/ethiopia-tigray-conflict-explained.html>

WHO Africa. (2021a). *Weekly Bulletin on Outbreaks and other Emergencies*. WHO Africa. Preluat pe 11 05, 2021, de pe <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/347690/OEW44-2531102021.pdf>

WHO Africa. (2021b). *Less than 10% of African countries to hit key COVID-19 vaccination goal*. WHO Africa. Preluat pe 11 05, 2021, de pe <https://www.afro.who.int/news/less-10-african-countries-hit-key-covid-19-vaccination-goal>